V. XIZMATLAR

Iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri bo‘lgan xizmatlar sohasining ahamiyati juda ulkan va dolzarb hisoblanadi. Ishlab chiqarish jarayonlarining tobora murakkablashib borayotganligi, bozorni kunlik va individual talablarga mos iste’mol mollari bilan to‘ldirish, innovatsion rivojlanishning jadal o‘sishi jamiyat hayotining yangilanishiga olib keladi. Bu axborot, moliya, transport, sug‘urta va boshqa turdagi xizmatlarsiz amalga oshmaydi.

2023- yil 1- oktabr holatiga ko‘ra, 34 349 ta faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlardan, xizmatlar sohasida 21 873 ta korxona va tashkilotlar jalb qilingan.

2023- yil 1- oktabr holatiga korxona va tashkilotlarning umumiy sonida xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning ulushi, %
(fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari)

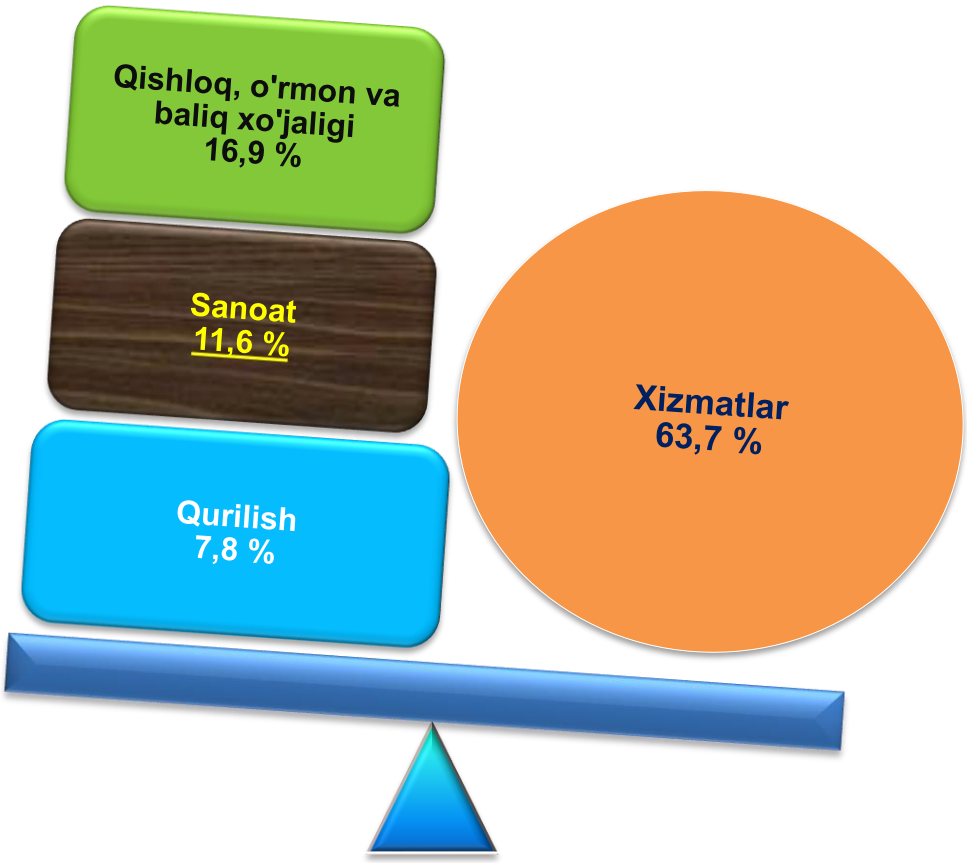

Xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotlar va korxonalar umumiy sonining 16 956 ta korxona va tashkilotlar kichik biznes subyektlarini tashkil etadi. 2023- yil 1- oktabr holatiga ko‘ra, ularning ulushi 77,5 % ni tashkil etdi.

2023- yil 1- oktabr holatiga xizmatlar sohasiga jalb qilingan, kichik korxona va mikrofirmalarning ulushi, %

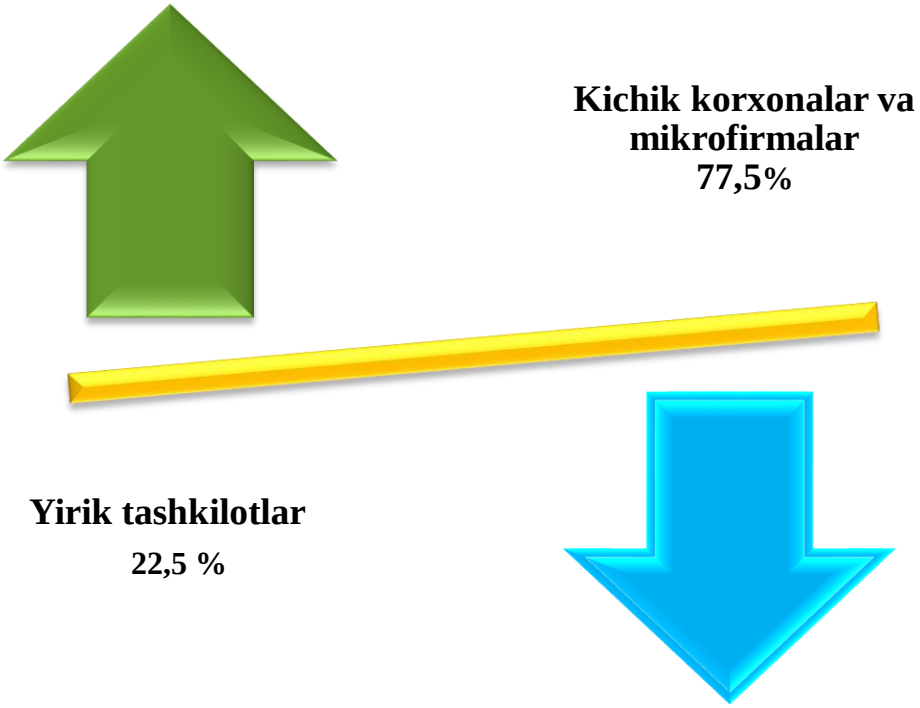

2023- yil 1- oktabr holatiga ko‘ra, xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlar tarkibida savdo faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxona va tashkilotlar ulushi (48,5 %) yuqori.

Yaqin va uzoq xorij mamlakatlar bilan, shuningdek turizm sohasida o‘zaro hamkorlikni rivojlantirish, yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlarini ko‘rsatuvchi korxonalar va tashkilotlar sonining o‘sishiga ta’sir ko‘rsatdi. Ularning ulushi 7,6 % ni tashkil etdi.

Tashish va saqlash faoliyati bilan shug‘ullanuvchi faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning xizmat ko‘rsatish sohasidagi korxona va tashkilotlar umumiy sonidagi ulushi 4,5 % ni tashkil etdi.

Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida xizmat ko‘rsatuvchi faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning ulushi 3,7 % ni tashkil etdi.

Axborot va aloqa xizmatlari sohasida xizmatlar ko‘rsatuvchi korxonalar va tashkilotlarning ulushi 1,9 % ni tashkil etdi.

2023- yil 1- oktabr holatiga xizmatlar sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan korxona va tashkilotlarning iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha tarkibi, %

(fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari)

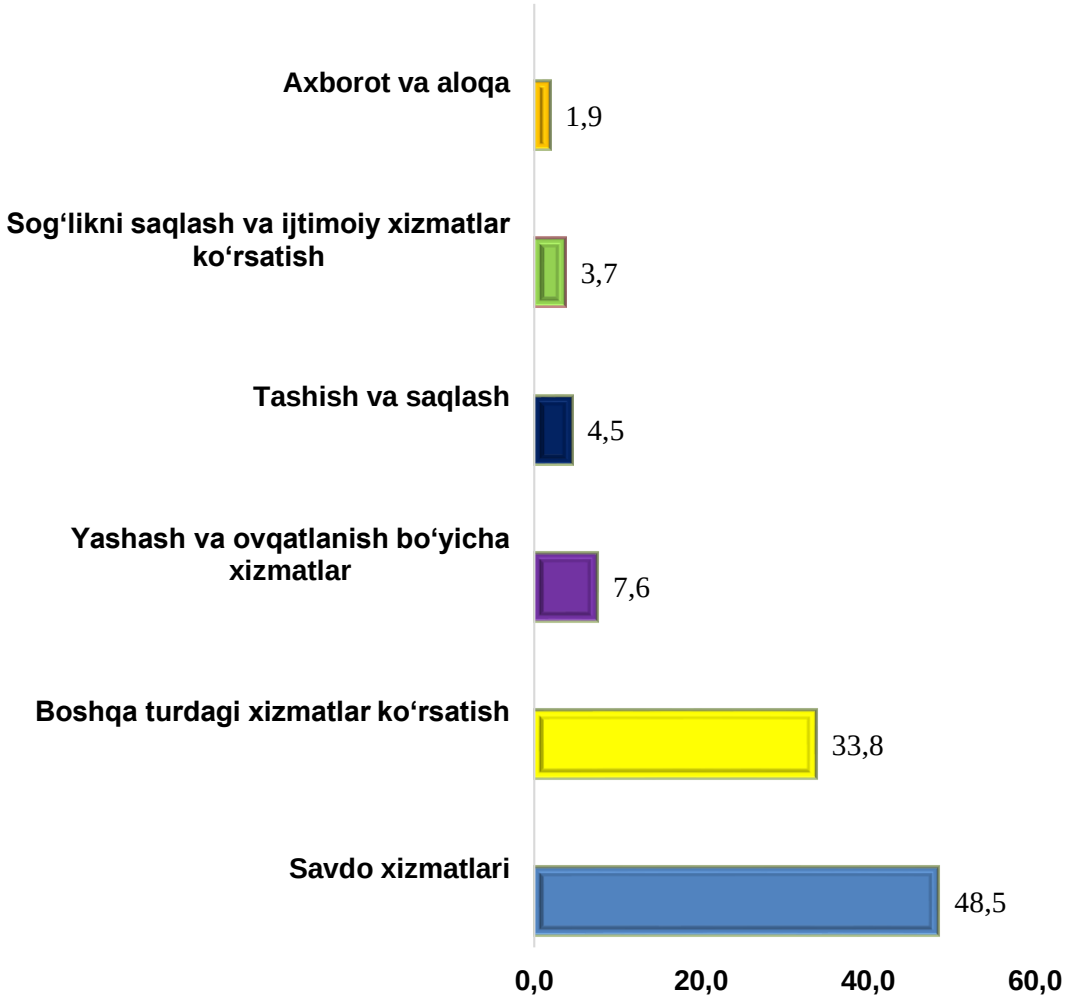

Dastlabki ma’lumotlarga ko‘ra, 2023- yil yanvar-sentabr oylarida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 13 893,1 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. O‘tgan yilning mos davriga nisbatan o‘sish sur’ati 109,4 % ni tashkil etdi.

Ko‘rsatilgan bozor xizmatlarning tarkibida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha taqsimlaganda savdo xizmatlariga (30,6 %), transport xizmatlariga (20,7 %), avtotransport xizmatlariga (20,0 %), moliyaviy xizmatlariga (18,3 %) yuqori ulushlar ketma-ketligi kuzatildi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari tarkibi, %

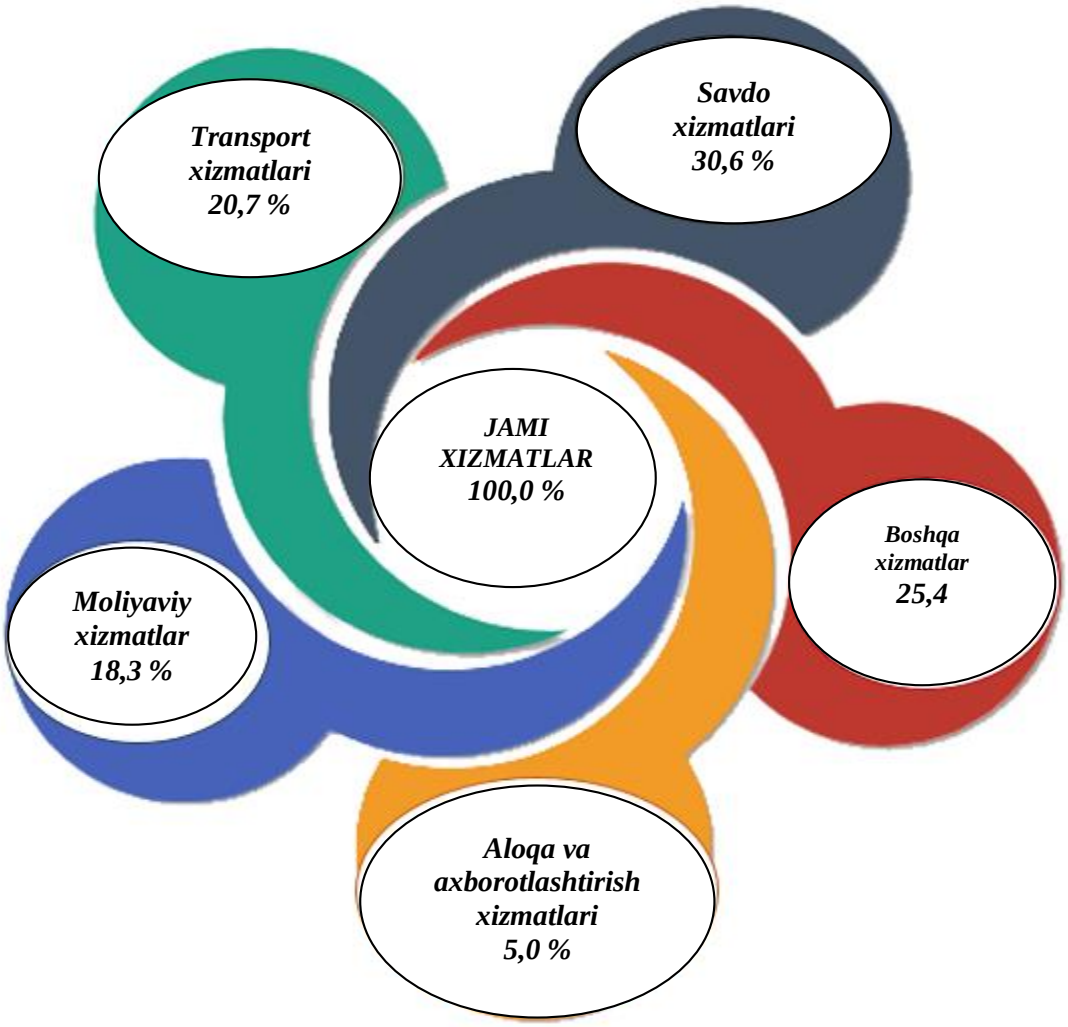

2023- yil yanvar-sentabr oylarida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi o‘tgan yilga nisbatan 2 362,2 mlrd. so‘mga oshdi. Joriy yilning oldingi (2023- yil yanvar-sentabr oyiga) davriga nisbatan xizmatlar hajmi 4 979,5 mlrd. so‘mga ko‘paydi

Joriy yilning yanvar-sentabr oyiga nisbatan ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmining o‘sishiga savdo xizmatlari (1 537,2 mlrd. so‘mga), transport xizmatlari (1 041,0 mlrd. so‘mga), avtotransport xizmatlar (1 002,3 mlrd. so‘mga), hamda Moliyaviy xizmatlar (9 88,9 mlrd. so‘mga) kabi xizmatlar hajmining oshishi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Ma’lumot uchun: 2022- yilning mos davrida moliyaviy xizmatlar – 1 963,3 mlrd. so‘m, savdo xizmatlari – 3 700,4 mlrd. so‘m, transport xizmatlari 2 462,2 mlrd. so‘m va aloqa va axborot sohasidagi xizmatlar – 560,3 mlrd. so‘mni tashkil etgan.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha ishlab chiqarilgan xizmatlarning asosiy ko‘rsatkichlari

	Hajmi, mlrd.so‘m	*O‘tgan yilga nisbatan o‘sish sur’ati, %*
Xizmatlar – jami	**13 893,1**	**109,4**
shu jumladan:		
aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	691,1	121,9
moliyaviy xizmatlar	2 543,4	120,0
transport xizmatlari	2 880,6	104,3
shu jumladan: avtotransport xizmatlari	2 777,1	104,5
yashash va ovqatlanish xizmatlari	414,9	107,1
savdo xizmatlari	4 257,7	104,1
ko‘chmas mulk bilan bog‘liq xizmatlar	344,3	106,3
ta’lim sohasidagi xizmatlar	596,4	128,8
sog‘liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	201,0	109,1
ijara xizmatlari	293,0	97,4
kompyuterlar va maishiy tovarlarni ta’mirlash bo‘yicha xizmatlar	471,5	105,4
shaxsiy xizmatlar	493,1	107,4
me’morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	175,9	110,6
boshqa xizmatlar	530,2	115,6

Eng yuqori o‘sish sur’atlari ta’lim sohasidagi xizmatlar 128,8 %, Aloqa va axborotlashtirish xizmatlar 121,9 %, moliyaviy xizmatlari 120,0 % qayd etildi.

Nisbatan pastroq o‘sish sur’atlari ijara xizmatlari 97,4 %, transport xizmatlari 104,3 % hamda savdo xizmatlari 104,1 % da kuzatildi.

Ko‘rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmining uchdan bir qismiga yaqini savdo xizmatlarini tashkil etdi. 2023- yil yanvar-sentabr oylarida uning ulushi 30,6 % ni tashkil etdi. Shu bilan birga, eng yuqori ulushlarni transport xizmatlari 20,7 %, moliyaviy xizmatlar 18,3 % egallaydi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida savdo xizmatlari hajmi 4 257,7 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. Ko‘rsatilgan xizmatlar umumiy hajmidagi ulushi 30,6 % ni tashkil etdi.

O‘tgan yilning shu davriga nisbatan savdo xizmatlarining hajmi 557,3 mlrd. so‘mga oshdi.

Aholining daromadlari darajasining oshishi bilan iste’mol talabi va savdo aylanmasi o‘smoqda.

Savdo xizmatlari tarkibi ulushi, % da

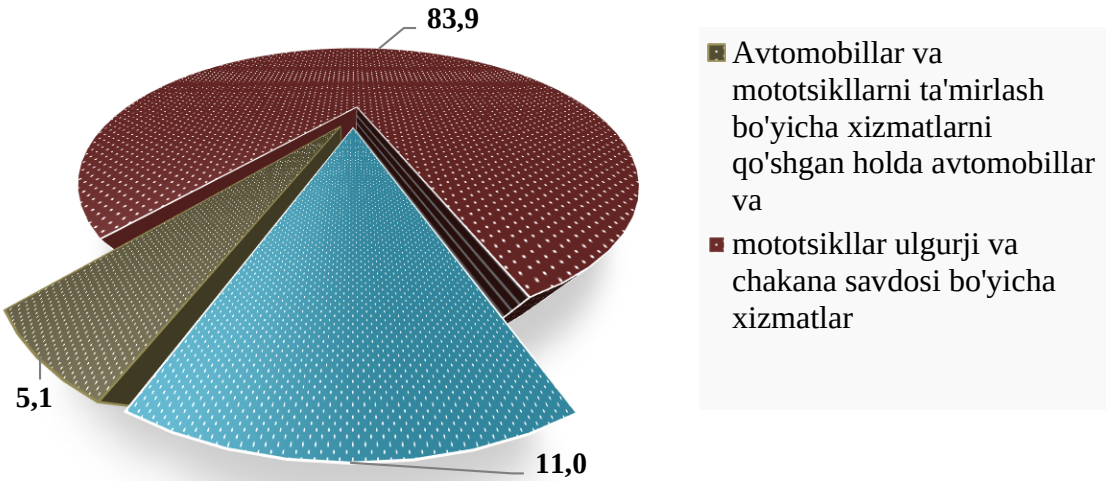

Savdo xizmatlari tarkibida avtomobillar va motosikllar savdosidan tashqari chakana savdo bo‘yicha xizmatlar katta salmoqqa ega.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida uning ulushi 83,9 % ni tashkil etdi. Ulgurji savdo bo‘yicha xizmatlarining (avtomobillar va motosikllar savdosidan tashqari) ulushi 11,0 % ga yetdi. Avtomobillar va motosikllarni ta’mirlash bo‘yicha xizmatlarni qo‘shgan holda avtomobillar va motosikllar ulgurji va chakana savdosi bo‘yicha xizmatlar umumiy savdo xizmatlari hajmida 5,1 % ni egallaydi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish fuqarolik jamiyatida va bozor iqtisodiyotida yuz beradigan jarayonlarga ijobiy ta’sir ko‘rsatish uchun zarur.

Hayotning ko‘pgina sohalarida AKT joriy etilishi va rivojlanishi jamiyat, hukumat va biznes bilan bog‘liq ko‘plab tashqi va ichki jarayonlarni soddalashtirish va tezlashtiradigan muhim element hisoblanadi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining tarkibi, %

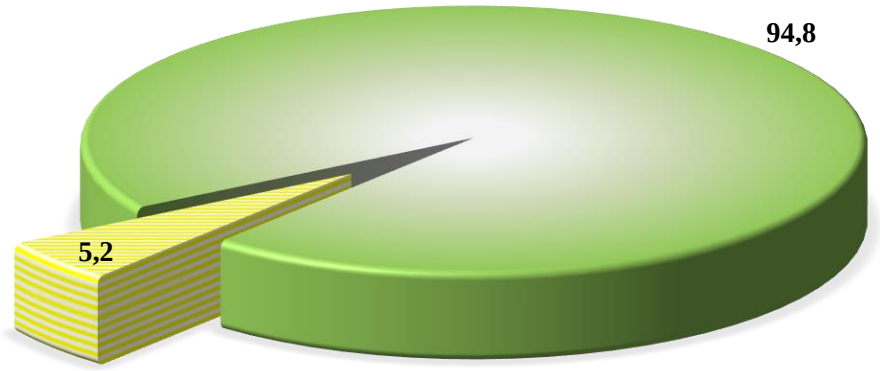

2023- yil yanvar-sentabr oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining hajmi 691,1 mlrd. so‘mni tashkil etdi. Oldingi davrga nisbatan o‘sishi 238,6 mlrd. so‘mni tashkil etdi.

Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmida telekommunikatsiya xizmatlari (simli va mobil aloqa xizmatlari, Internet tarmog‘i, yo‘ldoshli aloqa xizmatlari va boshqalar) katta qismni egallab, uning ulushi 94,8 % ni tashkil etadi.

Yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar hajmida oziq-ovqat va ichimliklar bilan ta’minlash bo‘yicha xizmatlar 90,5 % ulush bilan yetakchilik qilmoqda. Yashash bo‘yicha xizmatlar ulushi 9,5 % ga to‘g‘ri keladi.

Yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar tarkibi, %

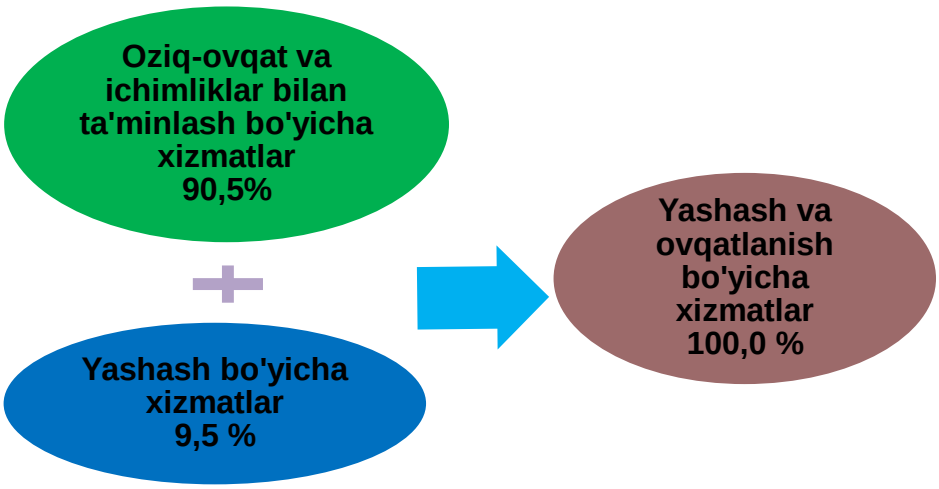

Valyuta siyosatini erkinlashtirish, istiqbolli investitsiya loyihalarini kreditlash ko‘lamini kengaytirish, shuningdek, moliyaviy tashkilotlar tomonidan innovatsion xizmatlar ko‘rsatish bo‘yicha amalga oshirilgan islohotlar moliyaviy xizmatlar hajmini oshishiga ta’sir ko‘rsatdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida moliyaviy xizmatlar hajmi 2 543,4 mlrd. so‘mga teng bo‘lib, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan o‘sish sur’ati esa 120,0 % ni tashkil etdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida moliyaviy xizmatlarning tarkibi, %

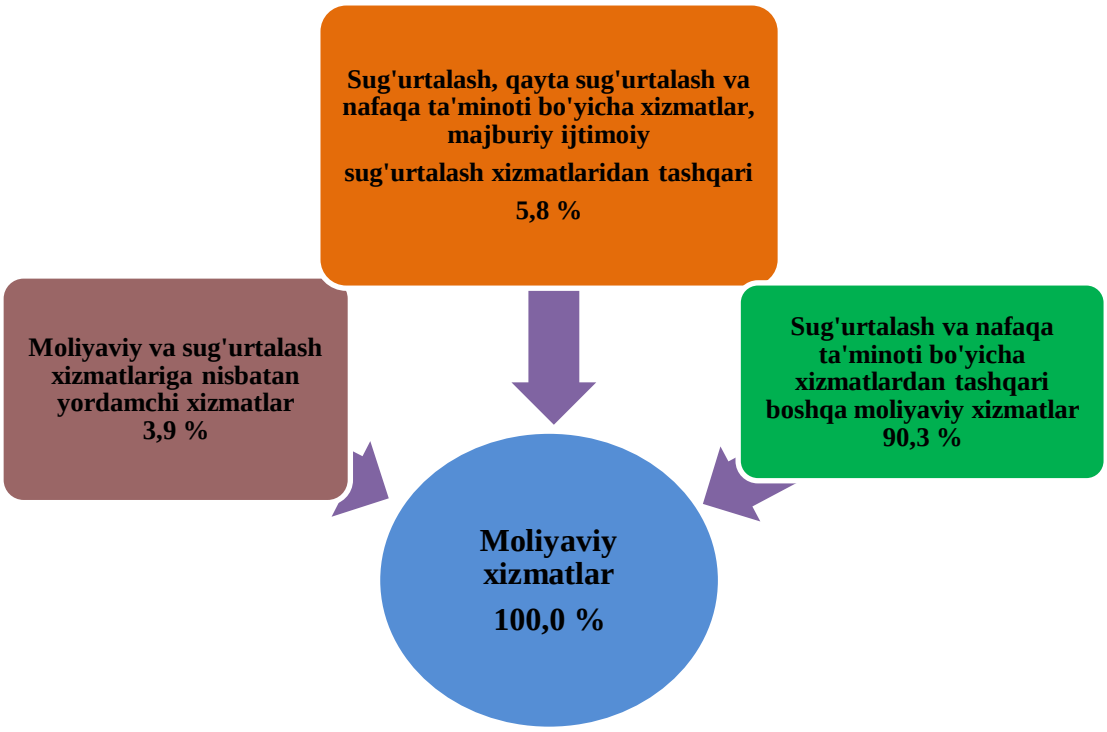

Moliyaviy xizmatlarning eng katta qismini pul-kredit sohasidagi vositachilik bo‘yicha xizmatlar (90,3 %) tashkil etadi.

Bugungi kunda o‘quv jarayonini sifatli va samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida maktablarni zamonaviy avtomatlashtirilgan laboratoriya uskunalari, kompyuter texnikasi, darsliklar va yangi avlod darsliklari bilan ta’minlashga alohida e’tibor qaratilmoqda.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida ta’lim sohasidagi xizmatlar hajmi 596,4 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. O‘tgan yilga nisbatan o‘sish 128,8 % ni tashkil etdi.

Ushbu davrda yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlar hajmi 414,9 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. Ko‘rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmida yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlarning ulushi 3,0 % ga yetdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo‘yicha xizmatlar ishlab chiqarish hajmi

	Hajmi, mlrd. so‘m	*O’tgan yilga nisbatan o‘sish sur’ati, % da*
Qashqadaryo viloyati	**13 893,1**	**109,4**
Qarshi sh.	3 790,1	112,1
Shahrisabz sh.	706,5	111,9
G‘uzor	573,0	108,8
Dehqonobod	447,9	108,3
Qamashi	791,6	107,1
Qarshi	906,4	108,7
Koson	895,2	109,5
Kitob	959,0	107,5
Mirishkor	603,7	107,7
Muborak	819,0	107,7
Nishon	573,8	108,4
Kasbi	605,0	107,5
Ko‘kdala	247,4	108,5
Chiroqchi	564,2	107,8
Shahrisabz	722,7	107,5
Yakkabog‘	687,6	109,3

Hududlar o‘rtasida eng katta hajm Qarshi shahri (3 790,1 mlrd. so‘m), Kitob tumani (959,0 mlrd so‘m), Qarshi (906,4 mlrd. so‘m), Koson tuman (895,2 mlrd. so‘m) va Muborak tuman (819,0 mlrd.so‘m) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Eng kam hajm Ko‘kdala (247,4 mlrd. so‘m), Dehqonobod (447,9 mlrd. so‘m), Chiroqchi (564,2 mlrd. so‘m) va G‘uzor tumani (573,0 mlrd. so‘m) da kuzatilmoqda.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida hududlar bo‘yicha ko‘rsatilgan bozor xizmatlarining o‘sish sur’ati, %

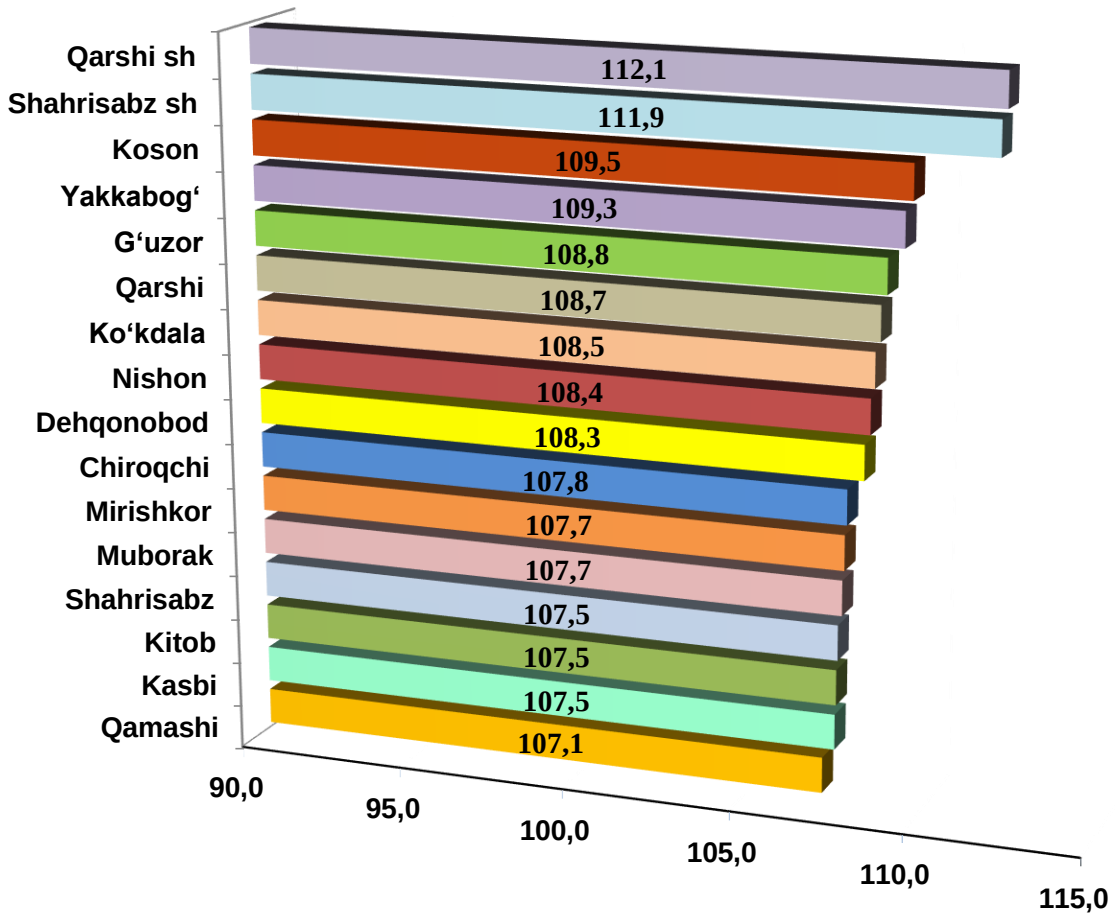

Yuqori o‘sish sur’atlari Qarshi shahar – 112,1 %, Shahrisabz shahar – 111,9 %, Koson tumani – 109,5 % va Yakkabog‘ tumani 109,3 % kuzatildi.

Zamonaviy O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish istiqbollari milliy va mahalliy manfaatlarini hisobga olgan holda Respublikaning har bir iqtisodiy salohiyatida tuman va viloyatlarining barcha resurslaridan oqilona foydalanishiga bog‘liqdir.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmida hududlarning ulushi, %da

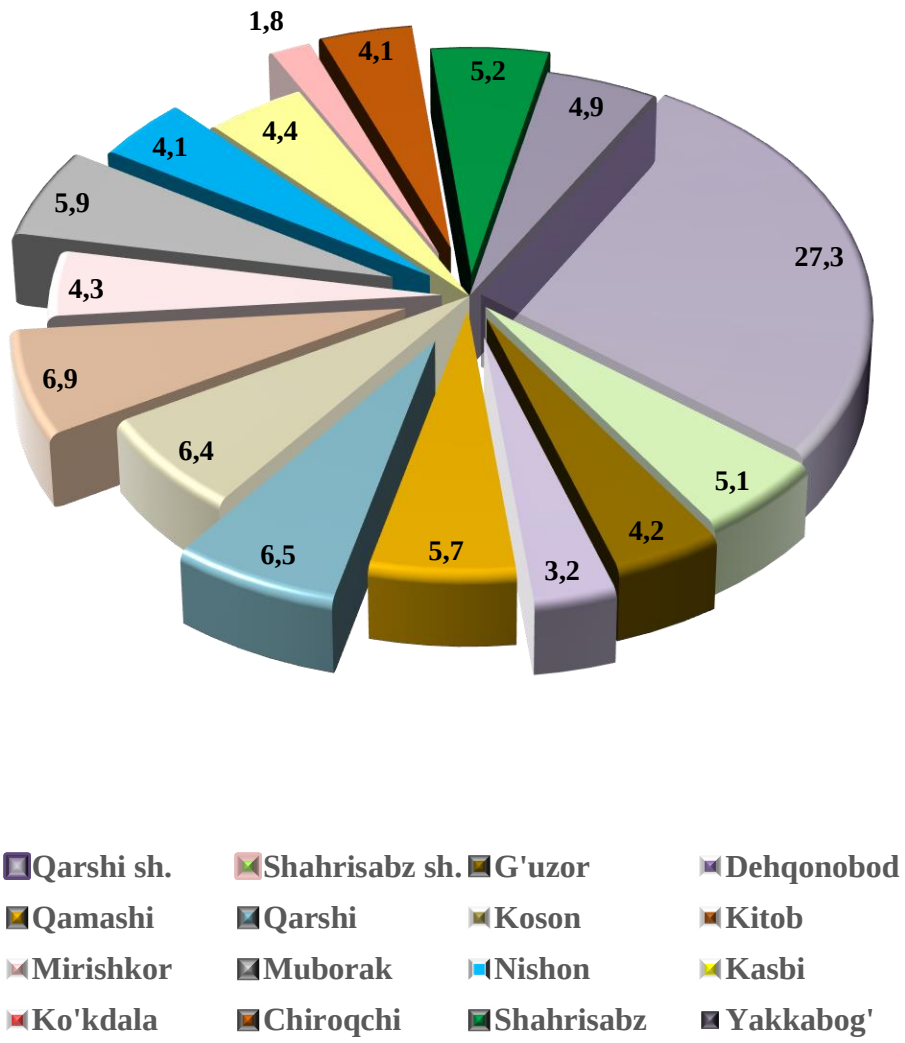

Hududlar o‘rtasida xizmatlar umumiy hajmida eng katta ulushni Qarshi shahri (27,3 %), Kitob tumani (6,9 %), Qarshi tumani (6,5 %) va Koson (6,4 %) tumanlari egallaydi.

Hududlar o‘rtasida eng kam ulush Ko‘kdala (1,8 %), Dehqonobod tumani (3,2 %) va Nishon (4,1 %) tumanlariga to‘g‘ri keladi.

Hududlar bo‘yicha aholi jon boshiga ko‘rsatilgan bozor xizmatlarining hajmi va o‘sish sur’ati
(2023- yil yanvar-sentabr oylari uchun)

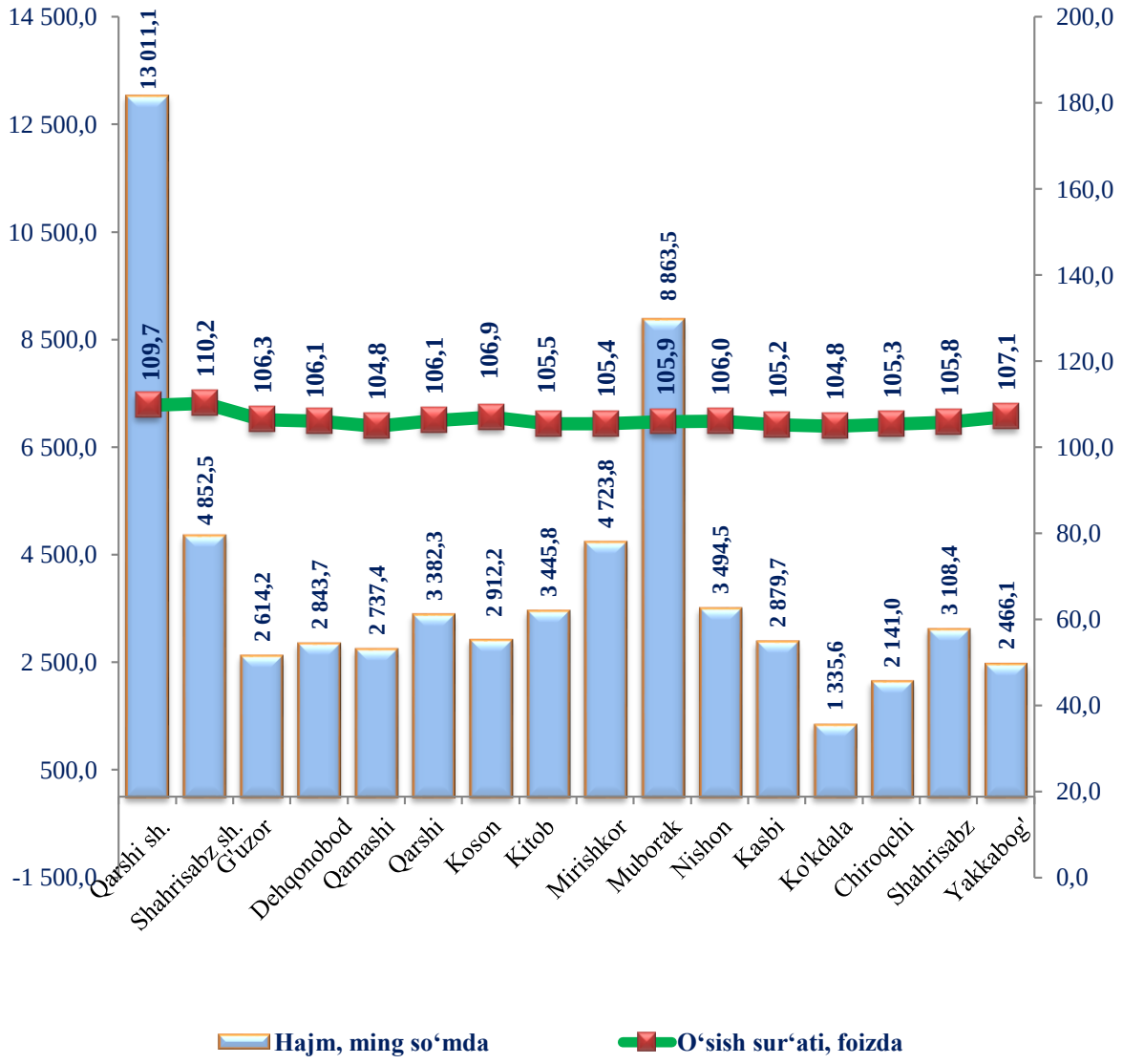

Aholi jon boshiga ko‘rsatilgan bozor xizmatlar hajmi o‘tgan yilning mos davriga nisbatan o‘sishi kuzatilmoqda. 2022- yil yanvar-sentabr oylariga nisbatan hajm 600,0 ming so‘mga oshib, 3 957,0 ming so‘mga teng bo‘ldi.

Tumanlar orasida yuqori ko‘rsatkichga ega Qarshi shahrida 13 011,1 ming so‘m, Muborak tumanida 8 863,5 ming so‘mni tashkil etti.

Aholi jon boshiga ko‘rsatilgan xizmatlarning eng yuqori o‘sish sur’atlari Shahrisabz shahrida (110,2 %), Qarshi shahrida (109,7 %) va Yakkabog‘ tumanida (107,1 %) kuzatildi.

Uncha yuqori bo‘lmagan o‘sish sur’atlari Ko‘kdala (104,8 %), Qamashi (104,8 %), Kasbi (105,2 %) va Chiroqchi (105,3 %) tumanlarida qayd etildi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida shahar va tumanlar bo‘yicha savdo xizmatlari hajmi

Qarshi sh.	941,7 mlrd. so‘m
Shahrisabz sh.	150,5 mlrd. so‘m
G'uzor	181,9 mlrd. so‘m
Dehqonobod	127,2 mlrd. so‘m
Qamashi	231,2 mlrd. so‘m
Qarshi	321,1 mlrd.so‘m
Koson	418,6 mlrd. so‘m
Kitob	404,1 mlrd. so‘m
Mirishkor	207,6 mlrd. so‘m
Muborak	244,6 mlrd. so‘m
Nishon	155,5 mlrd. so‘m
Kasbi	266,8 mlrd. so‘m
Ko‘kdala	90,3 mlrd. so‘m
Chiroqchi	149,6 mlrd. so'm
Shahrisabz	111,0 mlrd. so'm
Yakkabog'	256,0 mlrd. so'm

Savdo xizmatlari hajmi bo‘yicha eng yuqori ko‘rsatkich Qarshi shahrida (941,7 mlrd. so‘m), Koson (418,6 mlrd. so‘m) va Kitob (404,1 mlrd. so‘m) tumanlarida qayd etildi.

Savdo xizmatlari eng kichik ko‘rsatkich Ko‘kdala (90,0 mlrd. so‘m) tumanida qayd etildi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida savdo xizmatlari hajmi 4 257,7 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi, o‘tgan yilning shu davriga nisbatan o‘sish sur’ati 104,1 % ni tashkil etdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida shahar va tumanlar bo‘yicha savdo xizmatlarining o‘sish sur’ati, *% da*

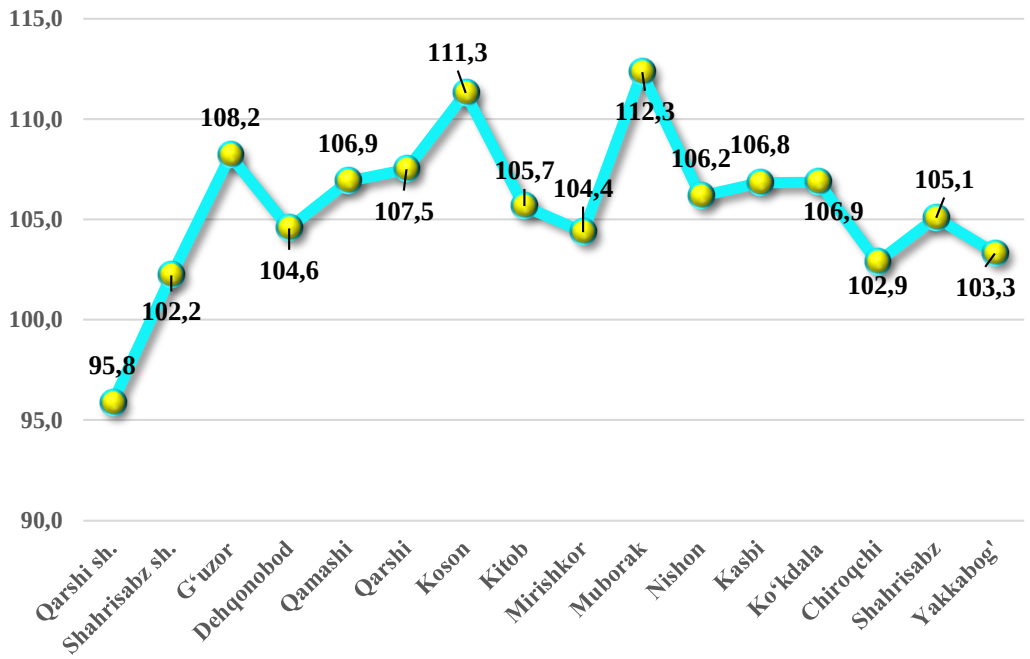

2022- yilning yanvar-sentabr oylariga nisbatan savdo xizmatlarida eng yuqori o‘sish sur’ati Muborak (112,3 %), Koson (111,3 %) va G‘uzor tumanlarida (108,2 %) kuzatildi.

Eng kam o‘sish sur’ati Qarshi shahar (95,8 %) va Shahrisabz shahar (102,2 %) qayd etildi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida shahar va tumanlar bo‘yicha savdo xizmatlari ulushi, *% da*

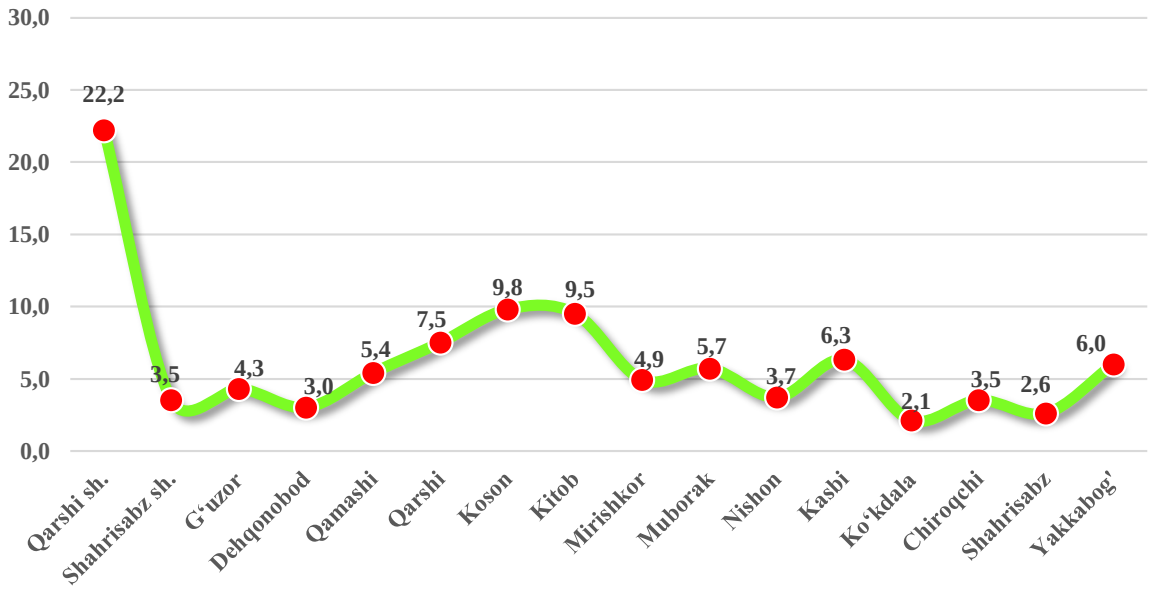

Savdo xizmatlari hajmida eng katta ulushni shahar va tumanlar o‘rtasida Qarshi shahri (22,2 %) va Koson (9,8 %) tumanlari egallaydi.

Shahar va tumanlar o‘rtasida eng kam ulush Shahrisabz tuman (2,6 %) Ko‘kdala (2,1 %), tumanlariga to‘g‘ri keladi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida transport xizmatlari hajmi 2 880,6 mlrd. so‘mga teng bo‘ldi. O‘tgan yilning shu davriga nisbatan o‘sish sur’ati 104,3 % ni tashkil etdi.

2023- yil yanvar-sentabr oylarida shahar va tumanlar bo‘yicha transport xizmatlarining o‘sish sur’ati va hajmi

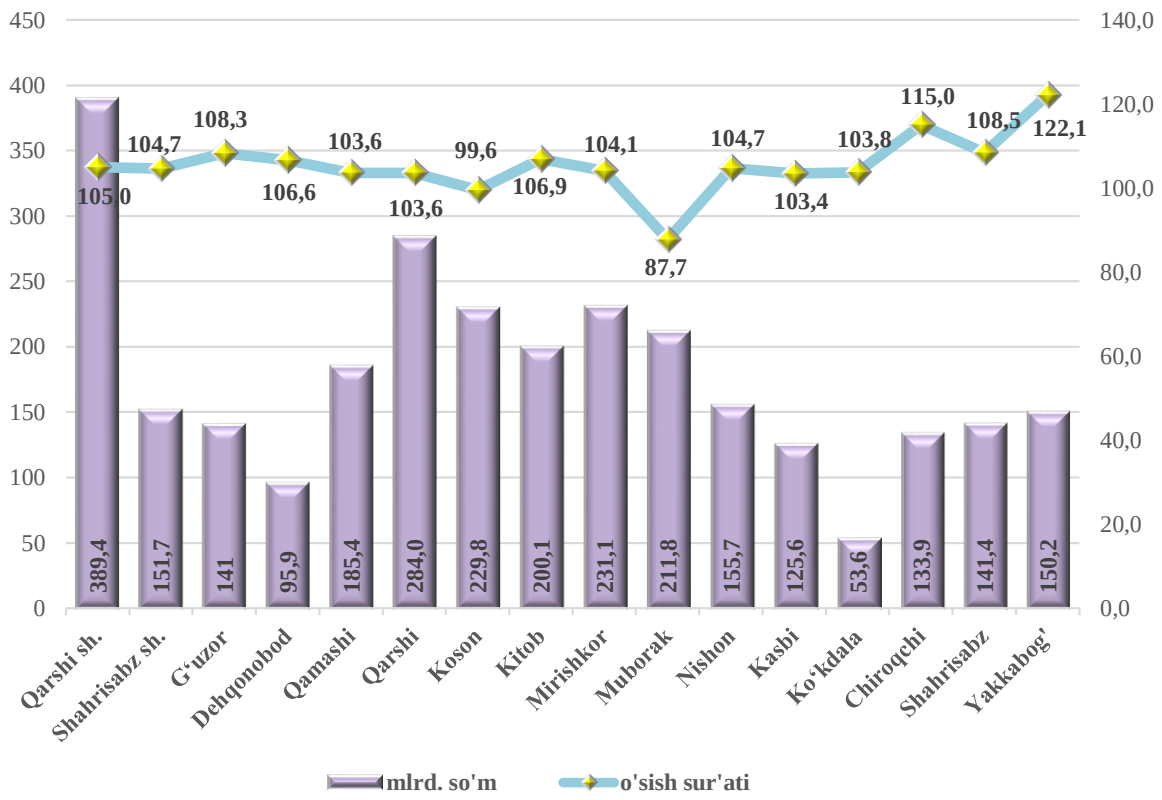

Transport xizmatlari hajmi bo‘yicha eng yuqori ko‘rsatkich Qarshi shahrida (389,4 mlrd. so‘m) va Qarshi tumanida (284,0 mlrd. so‘m) qayd etildi.

Transport xizmatlari hajmi bo‘yicha eng kichik ko‘rsatkich Ko‘kdala tumanida (53,6 mlrd. so‘m) qayd etildi.